

VỀ QUI TRÌNH THU NỘP THUẾ XUẤT NHẬP KHẨU

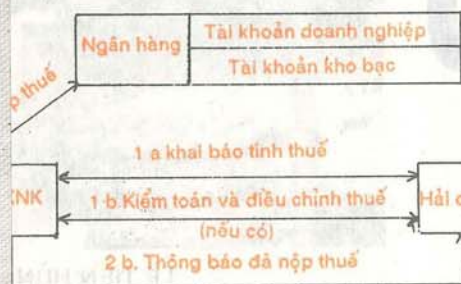
PTS. PHÙNG THỊ THANH THỦY

Từ các điều 17, 21, 23 của Nghị định Hội đồng Bộ trưởng số 110/HĐBT, ngày 31.3.1992 và thông tư của Bộ tài chính số 08 TC/CT cùng ngày về thuế xuất nhập khẩu, có thể tóm tắt qui trình thu thuế xuất nhập khẩu (XNK) hàng hóa đối với các doanh nghiệp (DN) như sau:

- DN khi có hàng hóa được phép XNK phải đến cơ quan hải quan tỉnh, thành phố làm thủ tục đăng ký tờ khai hàng. Cơ quan hải quan sẽ xác định số thuế phải nộp và thông báo hình thức cho DN. Khi thực hiện XNK, hàng hóa sẽ được kiểm hóa và cơ quan hải quan sẽ thông báo lại số thuế phải nộp nếu hàng hóa XNK có thay đổi khác (thừa hoặc thiếu) so với khi đăng ký. Trong trường hợp đó, DN sẽ phải nộp thêm thuế hoặc được hoàn lại thuế tùy sự điều chỉnh xác định lại số thuế phải nộp.

- DN sẽ bị phạt 0,5% số thuế phải nộp tính trên 1 ngày nộp chậm. Thời gian tính phạt nộp chậm là quá hạn 15 ngày kể từ ngày xác định thuế của hải quan đối với hàng xuất khẩu; và quá hạn 30 ngày đối với hàng nhập khẩu.

Có thể mô tả qui trình thu nộp thuế XNK như sau:

Trong qui trình này sự thu nộp thuế nhanh chậm phụ thuộc vào sự tự giác của DN. Lê đương nhiên, DN sẽ phải ân dụng đến tối đa thời hạn có thể trì hoãn việc nộp thuế. Ở đây, không loại trừ các sự "thông đồng" giữa hải quan - thuế và DN về thời gian phải nộp thuế cũng như một số vấn đề khác. Mặt khác, qui trình này hoàn toàn không có liên hệ gì với qui trình thanh toán tiền hàng đối với hàng hóa XNK. Có thể xảy ra trường hợp DN cố tình trì hoãn việc nộp thuế, kéo dài nợ thuế vì lý do nào đó mà cơ quan thuế không có thể gây một tác động trực tiếp và chủ động thu hồi số thuế còn nợ.

Thuế XNK là một nguồn thu không nhỏ đối với ngân sách nhà nước. Việc thu hồi được sớm các khoản thuế có thể làm tăng nguồn thu cho ngân sách một số tiền lớn.

Một vấn đề đặt ra, liệu có thể thúc nhanh quá trình thu thuế XNK, kết hợp qui trình thanh toán hàng hóa XNK với qui trình thu nộp thuế XNK hay không? Sự kết hợp đó là có lợi hay có hại?

Để sáng tỏ, cần điểm lại một cách khái quát qui trình thanh toán hàng hóa, XNK hàng hóa.

Trong thanh toán hàng XNK, phổ biến hai hình thức

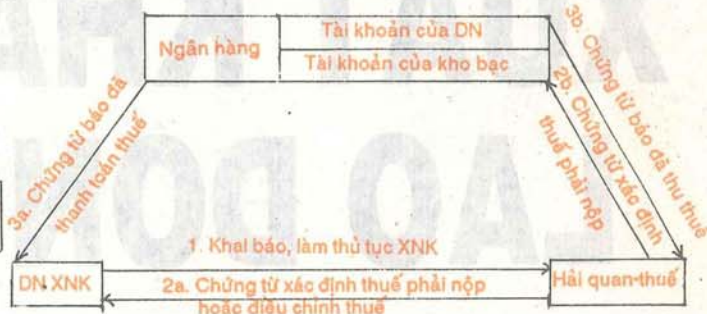
chính: thanh toán bằng nhờ thu và thanh toán bằng mở thư tín dụng L/C. Trong mỗi hình thức đó đều có các trường hợp cụ thể riêng, nhưng chúng đều có một nét đặc trưng chung nhất là: việc thanh toán được thực hiện theo đúng các điều khoản qui định trong hợp đồng mua bán hàng hóa và ngân hàng có đủ bộ hồ sơ phù hợp với qui định trong hợp đồng và chứng từ hàng hóa đã được thực hiện. Như vậy, trong hoạt động xuất nhập khẩu, nhìn chung, ngân hàng luôn là nơi có đầy đủ các thông tin về hợp đồng XNK, thực hiện hợp đồng XNK hàng hóa và khả năng chi trả của DN XNK hàng hóa.

Việc thực hiện các hoạt động XNK thường tiến hành ở các thành phố hoặc các thị xã lớn của tỉnh. Trong điều kiện thông tin liên lạc hiện nay, có thể thiết lập mối quan hệ nhanh chóng giữa các cơ quan chức năng.

Để góp phần rút ngắn thời gian thu nộp thuế, hạn chế khả năng trì hoãn đóng thuế của các DN, tăng phần chủ động cho ngân sách nhà nước, qui trình thu nộp thuế có thể được cải tiến và hoàn thiện như sau:

- DN XNK, khi tiến hành các nghiệp vụ XNK cụ thể, như trước kia, cũng sẽ phải đến cơ quan hải quan có liên quan để làm tờ khai và các thủ tục XNK hàng hóa. Sau khi xác định số thuế phải nộp, thay vì chỉ thông báo cho DN số thuế phải nộp, thì đồng thời, cơ quan hải quan sẽ thông báo chuyển chứng từ xác định số thuế phải nộp cho ngân hàng của khách hàng (hoặc gửi cho cơ quan kho bạc có liên quan để thu thuế qua ngân hàng). Khi nhận được chứng từ thuế, đồng thời khi nhận được bộ hồ sơ liên quan đến thực hiện hợp đồng XNK hàng hóa, ngân hàng có trách nhiệm trích chuyển số thuế phải nộp từ tài khoản của khách hàng sang tài khoản có liên quan của cục kho bạc; và sau đó gửi giấy báo nợ cho DN và cho cơ quan hải quan - thuế để theo dõi về thanh toán tiền thuế XNK. Ở đây, có thể áp dụng cơ chế thu nộp thuế tự động từ tài khoản ở ngân hàng.

- Qui trình đó được mô tả qua sơ đồ sau:

Với quy trình thu nộp thuế đề xuất ở trên, hạn chế được đến tối đa sự chiếm dụng vốn dưới dạng thuế chưa nộp của DN XNK và tăng cường tính chủ động cho ngân sách nhà nước. Mặt khác, sự chủ động thu hồi thuế như vậy còn có thể làm tăng thu cho ngân sách bằng sự gia tăng thu về lãi ngân hàng nhờ tăng được số dư tiền của tài khoản kho bạc về thuế.

Để làm giảm nhẹ khó khăn tài chính đối với DN xuất khẩu hàng hóa, việc tự động trích chuyển thuế từ tài khoản DN qua tài khoản của kho bạc nhà nước nêu ở trên, có thể tiến hành vào thời điểm thu tiền cho DN về xuất khẩu hàng hóa. Tại thời điểm này, việc thanh toán thuế nhập khẩu luôn được bảo đảm.

Để bảo đảm việc thanh toán thuế đối với trường hợp nhập khẩu hoặc xuất khẩu dưới dạng hàng đổi hàng, đối với DN ít có số dư trên tài khoản ngân hàng, nên có qui định buộc DN phải ký quỹ bảo đảm thuế khi thực hiện các hợp đồng XNK hàng hóa.

Tóm lại, thu thuế XNK từ tài khoản ở ngân hàng của DN là một việc có lợi đối với ngân sách nhà nước và là một việc hoàn toàn có thể thực hiện được.